

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/109/2019
Identifikačné číslo spisu: 3017200478
Dátum vydania rozhodnutia: 29.01.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:3017200478.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Sone Langovej, v právnej veci žalobcu: C., bytom F., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 45041-3/2017-BA zo dňa 24.10.2017, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 22.05.2019, č. k. 28Sa/30/2017-63, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 22.05.2019, č. k. 28Sa/30/2017-63 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Krajský súd ako správny súd rozsudkom zo dňa 22.05.2019, č. k. 28Sa/30/2017-63, zrušil rozhodnutie žalovanej (jej generálneho riaditeľa) č. 45041-3/2017-BA zo dňa 24.10.2017, ktorým táto zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Považská Bystrica č. 700-0911016117-GC04/07 zo dňa 10.04.2017, ktorým bolo žalobcovi podľa § 240 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) predpísané penále z dlžnej sumy poistného za obdobie január 2009 až jún 2009.

2. V odôvodnení rozsudku krajský súd poukázal na skutočnosť, že žalobca bol od 01.07.2003 do 30.06.2009 registrovaný ako samostatne zárobkovo činná osoba (ďalej aj „SZČO“) a že rozhodnutím žalovanej bolo predpísané penále z dôvodu, že za obdobie január 2009 až jún 2009 neodviedol včas poistné na nemocenské poistenie, poistenie na starobné poistenie a príspevky na starobné dôchodkové sporenie, poistné na invalidné poistenie a poistenie do rezervného fondu sociálneho poistenia. Taktiež poukázal na skutočnosť, že na majetok žalobcu bol uznesením Okresného súdu Trenčín, č. k. 29K/45/2010-407 zo dňa 02.08.2010 vyhlásený konkurz, ktorý bol zrušený po splnení konečného rozvrhu výťažku uznesením Okresného súdu Trenčín, č. k. 29K/10/2011-741 zo dňa 27.04.2016 a že uznesením č. k. 29NcKR/3/2011-39 zo dňa 17.03.2017, zverejneným v Obchodnom vestníku dňa 27.04.2017, ten istý súd rozhodol o oddĺžení žalobcu.

3. Správny súd poukázal na ustanovenie § 166b ods. 1 písm. d/ a § 206 ods. 3 v spojení s § 166 ods. 4

zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze“). V tejto súvislosti správny súd vyslovil právny názor, že vzhľadom na to, že právnym dôvodom na predpísanie penále malo byť porušenie povinnosti, ku ktorému porušeniu došlo ešte pred rozhodujúcim dňom (v roku 2009), správne orgány mali na nevyhmáateľnosť takej pohľadávky prihliadať ex offio v súlade s § 166 ods. 1 písm. d/ a § 166e ods. 4 zákona o konkurze.

4. Vo vzťahu k námietke žalovanej správny súd dodal, že pre posúdenie veci nie je smerodajná okolnosť, že penále vzniká a zaniká samostatne, nie je príslušenstvom pohľadávky na poistnom a nemá povahu akcesorického záväzku sledujúceho právny osud pôvodnej pohľadávky (na poistnom). Rozhodujúce je posúdenie časových súvislostí právneho základu penále, teda porušenia povinnosti platiť poistné vo vzťahu k rozhodujúcemu dňu, nie právna povaha predpísaného penále. Keďže právna povinnosť, ktorá založila Sociálnej poisťovni právo predpísať penále, bola bez akýchkoľvek pochybností porušená pred rozhodujúcim dňom, ide vo vzťahu k žalobcovi o nevyhmáateľnú pohľadávku podľa osobitného predpisu, ktorá prostredníctvom odkazujúceho ustanovenia § 240 ods. 3 zákona o sociálnom poistení ukladá Sociálnej poisťovni poistné nepredpisovať. Ak tak v danom prípade Sociálna poisťovňa napriek tomu učinila, jej postup bol v rozpore so zákonom.

5. Rozsudok správneho súdu napadla včas podanou kasačnou sťažnosťou žalovaná (ďalej aj sťažovateľka“) z dôvodu uvedeného v § 440 ods. 1 písm. g/ zákona č. 162/2005 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“), teda z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci správnym súdom.

6. Sťažovateľka namietla, že penále sa vypočítava a predpisuje v samostatnom konaní a v danom prípade teda pohľadávka Sociálnej poisťovne z titulu penále vznikla až dňa 10.04.2017 jeho predpísaním rozhodnutím pobočky Sociálnej poisťovne, pobočka Považská Bystrica. V tejto súvislosti poukázala na to, že otázka okamihu vzniku pohľadávky na penále už bola vyriešená judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (a správny súd v napadnutom rozsudku s týmto právnym posúdením súhlasí). Poukázala na to, že konkurz na majetok žalobcu bol vyhlásený v roku 2010 a uznesením okresného súdu sp. zn. 29K/45/2009 zo dňa 27.04.2016, ktoré bolo zverejnené v obchodnom vestníku dňa 04.05.2016, bol konkurz zrušený po splnení konečného rozvrhu výťažku. Žalobca bol oddlžený uznesením okresného súdu sp. zn. 29NcKR/3/2011 zo dňa 17.03.2017, zverejneným v Obchodnom vestníku dňa 27.04.2017.

7. Podľa názoru sťažovateľky okresný súd pri vydaní uvedených uznesení postupoval v zmysle ustanovení zákona o konkurze v znení účinnom do 28.02.2017, preto správnym súdom nemohli byť aplikované namietané ustanovenia zákona o konkurze v znení účinnom od 01.03.2017.

8. Zákon o konkurze v znení účinnom do 28.02.2017 zreteľne neustanovoval zánik vymožitelnosti tých pohľadávok, ktoré neboli v konkurze riadne a včas uplatnené. Až ustanovenie § 206f ods. 3 tohto zákona, účinné od 01.03.2017 vyslovene hovorí o nemožnosti vymáhať pohľadávky, ktoré zostali po zrušení konkurzu neuspokojené a ktoré neboli uspokojené ani počas skúšobného obdobia bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v konkurze prihlásené. S poukázaním na paragrafové znenie zákona o konkurze je preto sťažovateľka toho názoru, že nevyhmáateľnosť sa vzťahuje len na tie pohľadávky, ktoré vznikli pred vyhlásením konkurzu, avšak buď neboli do konkurzu prihlásené, resp. do konkurzu prihlásené boli, ale v rámci konkurzu alebo následného oddlženia neboli uspokojené. Keďže pohľadávka na penále nebola prihlásená do konkurzu z dôvodu, že v čase začatia konkurzného konania neexistovala, nemohla byť ani predmetom konania o oddlžení, v rámci ktorého sa uspokojujú pohľadávky prihlásené do konkurzu a ktoré neboli v plnom rozsahu v konkurze uspokojené. Z toho dôvodu podľa názoru sťažovateľky žiadne zákonné ustanovenie nebránilo Sociálnej poisťovni predpísať žalobcovi penále za sporné obdobie; tento záver korešponduje s bodom 16 uznesenia Okresného súdu v Trenčíne zo dňa 17.03.2017, č. k. 29NcKR/3/2011-39, ktorým bol žalobca oddlžený a v ktorom sa uvádza: „V súlade s ustanovením § 206f ods. 3 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení účinnom od 01.marca 2017 zverejnením tohoto uznesenia v Obchodnom vestníku sa pohľadávky, ktoré zostali po zrušení konkurzu neuspokojené bez ohľadu na to, či boli alebo neboli prihlásené, stávajú voči dlžníkovi

nevymáhateľné. Toto však neplatí pre pohľadávky, ktoré vznikli po zrušení konkurzu“. Konajúci okresný súd teda jasne uviedol, ktoré pohľadávky sa po zrušení konkurzu stali nevymáhateľnými.

9. Z uvedených dôvodov žalovaná navrhla, aby kasačný súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

10. Žalobca sa ku kasačnej sťažnosti žalovanej nevyjadril.

11. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 21 písm. a/ SSP) preskúmal vec bez nariadenia pojednávania v súlade s § 455 SSP a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť je dôvodná.

Podľa § 240 ods. 1 SSP fyzickým osobám a právnickým osobám povinným odvádzať poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie, ktoré neodviedli poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie za príslušný kalendárny mesiac včas alebo ich odviedli v nižšej sume, Sociálna poisťovňa predpíše penále vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici, zaplatená v hotovosti alebo do dňa začatia kontroly, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 240 ods. 3 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom od 01.03.2017 Sociálna poisťovňa penále nepredpíše, ak ide o nevymáhateľnú pohľadávku podľa osobitného predpisu.

Osobitným predpisom je zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov, ktorý upravuje aj oddĺženie fyzickej osoby.

Podľa § 166 ods. 1 zákona o konkurze, v znení účinnom do 28.02.2017, dlžník-fyzická osoba má právo sa po zrušení konkurzu za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať na súde zbavenia svojich dlhov. O možnosti oddĺženia súd dlžníka v konkurznom konaní primerane poučí.

Podľa § 167 ods. 1 veta prvá zákona o konkurze, v znení účinnom od 01.01.2006 do 28.02.2017, návrh na oddĺženie je oprávnený podať dlžník, ktorý je fyzickou osobou, spolu s návrhom na vyhlásenie konkurzu, prípadne počas konkurzného konania až do zrušenia konkurzu.

Podľa § 166 ods. 1 zákona o konkurze, v znení účinnom od 01.03.2017, každý platobne neschopný dlžník, ktorý je fyzickou osobou, je oprávnený domáhať sa oddĺženia konkurzom alebo splátkovým kalendárom podľa tejto časti zákona, a to bez ohľadu na to, či má záväzky z podnikateľskej činnosti.

Podľa § 166 ods. 2 zákona o konkurze v znení účinnom od 01.03.2017, oddĺžením sa pohľadávky, ktoré môžu byť uspokojené iba v konkurze alebo splátkovým kalendárom (§ 166a), bez ohľadu na to, či boli alebo neboli prihlásené, stávajú voči dlžníkovi nevymáhateľné v rozsahu, v ktorom ho súd zbavil dlhov.

Podľa § 166b ods. 1 písm. d/ zákona o konkurze v znení účinnom od 01.03.2017 za nevymáhateľné voči dlžníkovi v prípade oddĺženia sa považujú zmluvné pokuty a iné súkromnoprávne alebo verejnoprávne peňažné sankcie, kde povinnosť, ktorá zakladá právo uplatniť alebo uložiť takúto pokutu alebo sankciu, bola porušená pred rozhodujúcim dňom.

Podľa § 166e ods. 1 zákona o konkurze o oddĺžení rozhodne súd v uznesení o vyhlásení konkurzu alebo v uznesení o určení splátkového kalendára tak, že dlžníka zbavuje všetkých dlhov, ktoré môžu byť uspokojené iba v konkurze alebo splátkovým kalendárom (§ 166a) v rozsahu, v akom nebudú uspokojené v konkurze alebo splátkovým kalendárom. V uznesení súd uvedie znenia zákonných ustanovení, ktoré upravujú, o ktoré dlhy ide.

Podľa § 206f ods. 1 zákona o konkurze, účinného od 01.03.2017, konania začaté pred 01.03.2017 sa dokončia podľa právnych predpisov účinných do 28.02.2017.

Podľa § 206f ods. 3 zákona o konkurze ak súd rozhodol o oddlžení dlžníka podľa právnych predpisov účinných do 28.02.2017, nevymáhateľné sa stávajú voči dlžníkovi všetky pohľadávky, ktoré zostali po zrušení konkurzu neuspokojené a ktoré neboli uspokojené ani počas skúšobného obdobia bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v konkurze prihlásené.

Podľa § 206f ods. 4 zákona o konkurze ak súd vyhlásil konkurz podľa právnych predpisov účinných do 28.02.2017 a po zrušení konkurzu sú dôvody, aby súd dlžníkovi oddlženie povolil a doposiaľ o povolení oddlženia nerozhodol, súd rozhodne o oddlžení dlžníka, ak zistí, že dlžník počas konkurzného konania riadne plnil svoje povinnosti ustanovené týmto zákonom; ustanovenia § 166f a 166g sa v takom prípade použijú primerane.

12. Nebolo sporné, že penále nie je príslušenstvom pohľadávky na poistnom. Titulom pre vznik nároku na penále je v zmysle § 240 ods. 1 SSP rozhodnutie Sociálnej poisťovne o predpísaní penále z dôvodu porušenia povinnosti odvieť poistné za príslušný kalendárny mesiac (mesiace) včas. Pokiaľ sťažovateľka v kasačnej sťažnosti namietala, že pohľadávka na penále vznikla už dňom 10.04.2017, a to z titulu rozhodnutia pobočky Sociálnej poisťovne č. 700-0911016117-GC04/17 z toho istého dňa, toto jej tvrdenie nie je správne. Rozhodnutie pobočky je totiž rozhodnutím správneho orgánu prvého stupňa a ako také v prípade jeho napadnutia včas podaným odvolaním nenadobudne právoplatnosť. Pohľadávka na penále v takom prípade vznikne len v prípade odmietnutia odvolania a jeho potvrdenia rozhodnutím generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne, a to dňom právoplatnosti takého rozhodnutia. Predpokladom zákonnosti takého rozhodnutia je však splnenie podmienky, uvedenej v § 240 ods. 3 zákona o sociálnom poistení.

13. V danom prípade rozhodnutie o predpísaní penále nadobudlo právoplatnosť dňom doručenia rozhodnutia žalovanej č. 45041-3/2017-BA zo dňa 24.10.2017 žalobcovi, t. j. dňom 03.11.2017. Predmetom konania o včas podanej správnej žalobe bolo preskúmanie zákonnosti tohto rozhodnutia práve z dôvodu žalobcom namietanej nevymáhateľnosti penále z dôvodu podľa § 166b ods. 1 písm. d/ zákona o konkurze.

14. V danom prípade krajský súd na základe zistenia o oddlžení žalobcu svoj záver o nevymáhateľnosti penále a nemožnosti jeho predpísania oprel o ustanovenia § 166b ods. 1 písm. d/ zákona o konkurze v znení účinnom od 01.03.2017 a § 240 ods. 3 zákona o sociálnom poistení.

15. Z vyššie citovaných ustanovení zákona o konkurze vyplýva, že je potrebné rozlišovať medzi dôsledkami oddlženia podľa právnej úpravy účinnej do 28.02.2017 a oddlženia podľa právnej úpravy účinnej od 01.03.2017.

16. Z uznesenia Okresného súdu Trenčín č. k. 29NcKR/3/2011-39 zo dňa 17.03.2017 vyplýva, že žalobca ako dlžník požiadal o oddlženie podľa § 166 ods. 1 zákona o konkurze v znení účinnom do 28.02.2017 a že konanie o tomto návrhu sa v súlade s § 206f ods. 1 zákona o konkurze dokončilo podľa právnych predpisov účinných do 28.02.2017. Okresný súd v bode 16. odôvodnenia uznesenia o oddlžení súčasne uviedol, že v súlade s ustanovením § 206f ods. 3 zákona o konkurze oddlžením sa nevymáhateľnými stávajú voči dlžníkovi všetky pohľadávky, ktoré zostali po zrušení konkurzu neuspokojené a ktoré neboli uspokojené ani počas skúšobného obdobia bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v konkurze prihlásené.

17. Konkurzné konanie a oddlženie žalobcu sa riadilo znením zákona o konkurze a reštrukturalizácii v znení účinnom do 28.02.2017, ktorý neustanovoval zánik vymožitelnosti pohľadávok, ktoré neboli riadne a včas prihlásené do konkurzu, a teda ani pohľadávok, ktoré vznikli až po rozhodnom dni.

18. Ak teda oddlženie bolo v súlade s prechodným ustanovením § 206f zákona o konkurze vykonané podľa právnej úpravy účinnej do 28.02.2017, nie je možné na pohľadávku Sociálnej poisťovne na penále, ktorá vznikla po rozhodnom dni, aplikovať ustanovenie § 166b ods. 1 a § 166e ods. 4 zákona o

konkurze, platné až od 01.03.2017; uvedené ustanovenie je aplikovateľné len na prípady oddĺženia podľa právnej úpravy, účinné od 01.03.2017.

19. Z uvedených dôvodov kasačný súd dospel k záveru, že právny názor krajského súdu o nezákonnosti rozhodnutia žalovanej nie je správny, kasačnú sťažnosť žalovanej považoval za dôvodnú, a preto rozsudok krajského súdu v súlade s § 462 ods. 1 SSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, v ktorom je krajský súd viazaný právnym názorom kasačného súdu (§ 469 SSP).

20. V novom rozhodnutí krajský súd rozhodne znovu o náhrade trov konania o správnej žalobe ako aj o náhrade trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

21. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný riadny opravný prostriedok.